

што му је најдрагоценије – живота и слободе. Нарочито су природноправни филозофи (Лок и др.) истицали постојање природних људских права која мора да поштује свака власт, а ако је не поштује, онда човек има право да се против ње побуни. Са модерном државом се усталио принцип одговорности извршне власти који тражи да се администрација потчини политичкој контроли а нарочито парламенту. При томе, владавина права (законитости) подразумева успостављање хијерархијске подређености и зависности између управних органа, односно постојање унутрашње контроле администрације, али и више од тога – и постојање спољне контроле управе на основу које је управни орган (и чиновник) дужан да подноси извештаје једном органу ван њега. Тако се почетком XIX века појавила једна оригинална институција за одбрану човекових права – омбудсман, која је све до данас остала узор и модел институционалне заштите људских права и слобода, на коју су се угледале (и прихватиле је) све модерне и демократске земље света.

Омбудсман је рођен и први пут уведен у Шведској 1809. год. под именом Justitieombudsman, односно парламентарни адвокат или комесар који надгледа легалитет у раду јавних службеника и судија. Он је моделиран према једној, исто тако шведској, институцији каква је била канцеларија канцелара Правосуђа (Justitiekansler), основана још 1713. год. од краља, са задатком да контролише вршење дужности јавних службеника. Шведски омбудсман је последица процеса демократизације земље (почетком XIX века) који је водио успостављању равнотеже између Краља и Парламента а том циљу је требало да послуже и широка овлашћења ове институције да надгледа и обуздава активности администрације које су биле уперене на кршење права грађана. Шведски пример су следили и друге државе које, пре или касније добијају своје омбудсмане, тако да њих срећемо у Европи али и у САД, Новом Зеланду, Аустралији, у двадесетак држава Африке и Латинске Америке и десетак држава Азије. У свим државама (и континентима) које га познају то је једно независно тело или непристрасни функционер законодавног тела који треба да штити права грађана, али и да делује у интересу друштва, односно државе тако што ће да се стара да органи управе поступају у складу са законом или што ће да контролише судске акте и рад судија. С обзиром да је омбудсман парламентарни повереник, логично је да га парламент бира, мада пракса од земље до земље у том погледу није иста. Поред земаља у којима га бира парламент (и где је у правом смислу његово независно тело), постоје и земље (Грчка